

Temps al temps

Quan els jutges fan política, rebreguen la semàntica, obliden “l’esperit de les lleis” i revelen les seves ignoràncies. Quan els jutges fan política, es converteixen en mals jutges i en pèssims polítics.

“Falta política”, es diu, però també sobren jutges fent-ne. El cas Llarena no constitueix un bolet aïllat. Més aviat exemplifica el bosc de problemes estructurals del sistema polític espanyol. Entre aquests problemes en destaquen tres, que enumerem en ordre de dificultat de solució creixent.

1. *Un Estat de dret degradat.* Els esdeveniments dels darrers mesos han mostrat un Estat que soscava llibertats i drets fonamentals (llibertat d’expressió, llibertat ideològica, presumpció d’innocència); un Estat que entra en l’autonomia parlamentària i vulnera drets dels diputats i dels representats provocant inseguretat jurídica; un Estat sense separació real de poders; un Estat amb un poder judicial hereu del franquisme que fa el ridícul a Europa, distorsiona el sentit de les paraules (*terrorisme, rebel·lió, violència*), s’inventa delictes, argumenta amb una notòria pobresa intel·lectual i vulnera la seva suposada imparcialitat; un Estat que practica la guerra bruta amb actuacions pròpies d’organitzacions mafioses en un context d’autoimpunitat penal; un Estat amb escandalosos índexs de corrupció; un Estat en què el frau fiscal se situa al voltant del doble de la mitjana de la UE; un Estat amb un Monarca, molt mal assessorat, convertit en titella de les forces més reaccionaries (“a por ellos”); un Estat caracteritzat per la seva creixent política repressiva. Aquesta llista no pretén ser exhaustiva, però crec que és suficient com a mostra de la degradació de l’Estat de dret. Fa vergonya descriure l’Estat espanyol en àmbits internacionals.

2. *Una democràcia que rebutja el pluralisme nacional de la societat espanyola.* L’Estat mai ha fet seu, tampoc en la Constitució del 1978, el pluralisme nacional (i lingüístic) de la societat espanyola. Es tracta

d’una societat que, a l’igual que la britànica, la belga o la canadense, presenta una “diversitat profunda” en les característiques nacionals dels seus ciutadans. Tanmateix, aquesta diversitat mai ha tractat d’acomodar-se equitativament en una democràcia liberal de caràcter plurinacional. Aquest és un tema amb unes profundes arrels històriques i ètiques. Sense reconeixement del pluralisme nacional i la seva acomodació efectiva en els drets, els sim-

El sistema polític espanyol mostra aluminosis estructurals, que configuren les bases per a la demolició de l’edifici

ÓSCAR ASTROMUJOFF

bols, les institucions, uns autogovernos de qualitat i amb projecció exterior, no quedarà mai encarrilada, no dic ja solucionada, una gestió civilitzada del tema nacional-territorial de l’Estat. Per fer-ho caldrien canvis molt profunds. Uns canvis que crec que només s’incentivarien si vinguessin avalats per actors europeus o internacionals. La raó bàsica d’això va de la mà del tercer problema.

3. *Una cultura política basada en un nacionalisme preliberal d’Estat (un nacionalisme d’imperialistes sense imperi).* Aquest és un tema de marcs mentals. Tots els estats són nacionalistes (i amb ells, els seus

partits i institucions). No hi ha excepcions al món. Però hi ha maneres i maneres de ser nacionalista. Durant l’època contemporània, l’Estat espanyol ha tingut una cultura liberal dèbil, una cultura federal molt precària i una cultura plurinacional inexistente. El nacionalisme espanyol mostra unes arrels autoritàries de caràcter preliberal encara vinculades a concepcions, llenguatges, valors i reconstruccions històriques de l’Espanya *imperial*. De fet, tots els territoris que l’Estat va perdre, des de Mèxic i l’Argentina fins a Cuba i les Filipines, van haver d’independitzar-se a partir de guerres. La cultura política espanyola reflecteix un profund rebuig a l’acceptació de la diferència i el pacte, així com un autoritarisme que en la dreta està imbuït de valors reaccionaris i en l’esquerra d’un esperit jacobí molt poc congruent amb una democràcia i un Estat de dret

d’una societat plurinacional del segle XXI. El marc mental de la majoria dels ciutadans de Catalunya és molt diferent. És un altre país.

Hi ha altres problemes, naturalment, especialment en l’àmbit econòmic: dèficit fiscal acumulat de més de 200.000 milions d’euros (dades del Govern central), manca crònica d’inversions i infraestructures, etcètera. Però els tres problemes descrits són més profunds i tenen conseqüències més perverses per la democràcia i l’Estat de dret.

El tercer problema esmentat, impossible de solucionar a curt termini, dificulta una solució del segon, el qual els partits hipernacionalistes espanyols (PP, PSOE i Cs) ni tan sols plantegen, i ambdós problemes desemboquen en el primer.

El sistema polític espanyol mostra diverses aluminosis estructurals. Les bases per a la demolició de l’edifici estan posades. L’Estat de les autonomies resulta actualment un plantejament infantil. O es fan profundes reformes en els àmbits del reconeixement i de l’acomodació polític-constitucional del pluralisme nacional de l’Estat –possibilitats: un model confederal o un model de federalisme plurinacional– o bé la independència de Catalunya serà inevitable. Avui els enganys resulten ja impossibles. Temps al temps. ●